وەسیەتنامەی پێشەوای نەمر قازی محەممەد

لە دوا ساتەکانی ژیانیدا

بسماللە الرحمن الرحیم

رۆڵەو برا عەزیزەکانم! برا بەش خوراوەکانم, میللەتە زولّم لێکراوەکەم! وام لە دوایین ساتەکانی ژیانمدا, چەند ئامۆژگاریی‌یەکتان دەکەم, وەرن بە خاتری خوا چیتر دوژمنایەتیی یەکتری مەکەن؛ یەک بگرن‌و پشتتان وەیەکتری بدەن, لە بەرابەر دوژمنی زۆردارو زالّم بوەستن, خۆتان بە خۆرایی بە دوژمن مەفرۆشن, دوژمن هەر ئەوەندە ئێوەی دەوێ, تا کاری خۆتان پێ‌جێبەجێ دەکاو قەت بەزەیی پێتان‌دا نایە؛ لە هەر هەلێکدا بێ, قەت لێتان نابووری.

دوژمنانی گەلی کورد زۆرن, زالّمن, زۆردارن؛ بێ‌بەزەیین؛ رەمزی سەرکەوتنی هەر گەل‌و نەتەوەیەک, یەکگرتن‌و یەکبوونە؛ پشتگیریی تەواوی میللەتە. هەر میللەتێک یەکیەتیی‌و تەبایی نەبێ, هەر دەم ژێردەستی دوژمنانی دەبێ, ئێوە گەلی کورد! هیچتان لە گەلانی سەر ئەم گۆی زەویە کەمتر نیە, بەڵکوو لە پیاوەتی‌و غیرەت‌و لێهاتوویی؛ لە زۆر لەو گەلانەی رزگار بوون لە پێشترن. ئەو میللەتانەی کە لە چنگی دوژمنە زۆردارەکانیان رزگاریان بوو, وەک ئێوەن؛ بەڵام ئەوانەی خۆیان رزگار کردوە, یەکیەتییان لە نێوان‌دا هەبووە؛ با ئێوەش وەکوو هەموو گەلانی رووی زەوی, چیتر ژێردەست نەبن؛ هەر بە یەکگرتن‌و حەسوودی بەیەک نەبردن‌و خۆنەفرۆشتن بە دوژمنان لە دژی نەتەوەکەمان دەتوانن رزگار بن.

براکانم! چیتر فریوی دوژمن مەخۆن؛ دوژمنی کورد لە هەر رەنگ‌و دەستەو قەومێک بێت, هەر دوژمنە, بێ‌روحمە, بێ‌ویژدانە؛ روحمتان پێ‌ناکا, بەیەکترتان بەکوشت دەدا؛ تەماحو وەبەر دەنێ؛ بە درۆو فڕوفێڵ بەگژ یەکترودا دەکا؛ لەناو هەموو دوژمنەکانی گەلی کورد, دوژمنی عەجەم لە هەموویان زاڵمترو مەلعوونترو خوانەناسترو بێبەزەییترە؛ لە هیچ تاوانێک بەرانبەر بە گەلی کورد دەست ناگێڕێتەوە؛ هەر بە درێژایی مێژوو لەگەڵ گەلی کورد, غەرەزو کینەی ریشەداری هەبووەو هەیەتی. تەماشا کەن, بڕوانن تەواوی گەورە پیاوانی گەلەکەتان, لە سمایل ئاغای شکاکەوە بگرە؛ تا جەوهەر ئاغای برای‌و هەمزە ئاغای مەنگورو چەندو چەندین مرۆڤی دیکە, هەر هەموویان بە فریودان, ئارامیان کردنەوەو خەڵکیان لە پشت کردنەوەو ئینجا زۆر نامەردانە, کوشتیانن؛ هەموو ئەوانەیان بە سوێندو قورئان فریو دان کە گویا عەجەم نییەتی خێری

لە گەڵیاندا هەیەو چاکەیان لەگەڵدا دەکات, بەڵام هەر کوردە خۆش باوەڕەو بە سوێندو سۆزی عەجەم فریوی خواردوەو باوەڕی پێ هێناون؛ کەچی تا ئێستاش بە درێژایی مێژوو, کەس نەیدیوە تاکوو جارێکیش عەجەم بە سوێندو وادەو ئەو پەیمانانەی کە بە سەرانی کوردی داوە, وەفای پێبکاو وادەکانی لەگەڵ کورد بەجێ بگەیەنێ؛ هەر هەمووی درۆو فڕوفێڵ بووە. جا وا من وەکوو برایەکی چووکەی ئێوە, لە ڕێگای خوادا, بۆ خاتری خودا پێتان دەڵێم: یەکتر بگرنو قەت پشتی یەکتر بەرمەدەن. دڵنیا بن ئەگەر عەجەم هەنگوینتان بداتێ, دیارە ژەهری تێکردوە. بە سوێندو بەڵێنی درۆی عەجەم فریو مەخۆن؛ کە ئەگەر هەزار جار دەست لە قورئانی پیرۆزیش بداو بەڵێنتان پێبدا, دڵنیا بن مەبەستی فریودانی ئێوەیە, تاوەکوو فێڵێکتان لێبکا.

وا من لە دوایین ساتەکانی ژیانمدا بە خاتری خودای گەورە ئامۆژگاریتان دەکەم, پێتان دەڵێمو خوا بۆ خۆی دەزانێ کە من ئەوەی لە دەستم هات, بە سەرو بەگیانو تێکۆشان, بە ئامۆژگاریو ڕێنوێنیو ڕێگەی ڕاست نیشاندانی ئێوە, درێغیم نەکردوە. ئێستاش لەو ساتەداو لەو بارودۆخەدا, دیسان پێتان ڕادەگەیەنم کە چیتر فریوی عەجەم نەخۆنو باوەڕ بە سوێندو دەست لە قورئان دانو بەڵێنو سۆزەکانیان مەکەن. چونکە عەجەم نە خوا دەناسنو نە باوەڕیان بە خواو پێغەمبەر هەیەو نە باوەڕیان بە ڕۆژی قیامەتو حسابو کیتاب هەیە. لە لای ئەوان ئێوە هەر لەبەر ئەوەی کە کوردن, با موسڵمانیش بن, تاوانبارو مەحکوومن, بۆ وان دوژمنن؛ سەروماڵو گیانتان بۆ ئەوان حەڵاڵەو بە غەزای دەزانن, بەڵێنم وانەبوو من بڕۆمو ئێوە بە دەست ئەو دوژمنە دڵڕەشانەوە بەجێ بهێڵم, زۆر جاریش بیرم لە ڕابردووو گەورە پیاوانمان کردۆتەوە, کە عەجەم بە فریوو سوێندو درۆو حیلە گرتوویانو کوشتوویانن, چونکە لە مەیدانی نەبەردیدا پێیان نەوەستانو نەیان توانیوە لە بەرانبەریاندا ڕابوەستن, ناچار بە درۆو فڕوفێڵ هەڵیان خەڵەتاندوون, کوشتوویانن.

من ئەوانم هەر هەموویان لە بیر بوو؛ قەتیش باوەڕم بە عەجەمان نەکردوە؛ بەڵام عەجەم لە پێش گەڕانەوەیان بۆ ئێرە چەندین جار وەڵامو ڕاسپاردەیان بە نامەو بە ناردنی کەسی ناوداری کوردو فارس بە دانی بەڵێن و پەیمانی یەکجار زۆرو بۆرەوە کە دەوڵەتی عەجەم و شا خۆی نیەتی خێریان هەیە و ئامادە نین تەنانەت دڵۆپێک خوێن لە کوردستان بڕژێ.

ئێستا ئێوە ئەنجامی بەڵێنەکانیان بە چاوی خۆتان دەبینن؛ ئەگەر سەرانی هۆز و عەشیرەتە کوردەکانمان خیانەتیان نەکردباو خۆیان بە حکوومەتی عەجەم نەفرۆشتبا, ئێمە و ئێوە و کۆمارەکەمان وای بە سەر دا نەدەهات.

ئامۆژگاریو وەسیەتم ئەوەیە: با منداڵەکانتان بخوێنن, چونکە ئێمەی میللەتی کورد هیچمان لە میللەتانی دیکە کەمتر نیە, ئیللا خوێندن نەبێ؛ بخوێنن بۆ ئەوەی لە کاروانی گەلان دوا نەکەون, هەر خوێندن چەکی کوشندەی دوژمنە.

دڵنیا بنو بزانن ئەگەر تەباییو یەکگرتنو خوێندەواریتان باش بێ؛ زۆر باشیش بەسەر دوژمنانتاندا سەردەکەون, ئێوە نابێ بە کوشتنی منو براو ئامۆزاکانم چاوتان بترسێ, هێشتا دەبێ زۆر کەسی دیکەی وەکوو ئێمە لەو ڕێگایەدا]گیانی خۆیان[بەخت بکەن؛ تا دەگەنە ئاواتو مەبەستتان.

دڵنیام لە دوای ئێمەش زۆر کەسی دیکە هەر بە فێڵو دووڕوویی لە بەین دەبرێن.

دڵنیام زۆر لەوانەی لە دوای ئێمەش دەکەونە داوی فڕوفێڵی عەجەمان, لە ئێمەش زاناترو لێهاتووتر دەبن, بەڵام هیوادارم کوشتنی ئێمە ببێتە پەندو عیبرەت بۆ دڵسۆزانی گەلی کورد. وەسیەتێکی دیکەم بۆ ئێوە ئەوەیە کە لە خوای گەورە داوا بکەن, هەر چیەکتان بۆ سەرفرازیی ئەو گەلە کرد, کۆمەکتان لە ئەو بۆ بێ؛ دڵنیام خوای گەورە سەرتان دەخاو کۆمەکتان دەکا. ڕەنگە بڵێن ئەی بۆ من سەرنەکەوتم, لە وەڵامدا دەڵێم: بەو خوایە من سەرکەوتووم؛ چ نیعمەتێکو چ سەرکەوتنێک لەوە گەورەترە کە ئێستا وا من لە ڕێگەی گەلو میللەتو وڵاتەکەمدا, سەرو ماڵو گیانم لە پێناوی ئەودا دادەنێم, باوەڕ بکەن من خۆم لە دڵمەوە ئارەزووم بوو, ئەگەر مردم بە مەرگێک بمرم کە لە حزووری خواو ڕەسووڵی خواو گەلو میللەتەکەمدا, ڕوو سوور بم؛ بۆ من ئەو مەرگە سەرکەوتنە.

خۆشەویستەکانم! کوردستان ماڵی هەموو کوردێکە؛ هەر وەکوو لە ماڵەوەدا ئەندامانی ئەو ماڵە هەر کەس لە هەر جۆرە کارو کردەوەیەکدا دەیزانێ, ئەو کارەی پێدەسپێرن, ئیتر کەس مافی چاوچنۆکیی پێنیە, کوردستانیش هەر ئەو ماڵەیە؛ ئەگەر زانیتان کەسێک لە ئەندامانی ئەو ماڵە کارێکی لە دەست دێ؛ لێی گەڕێن با بیکا. ئیتر نابێ بەرد بخەنە سەر ڕێیو نابێ بەوە دڵگیر بن کە یەکێک لە ئێوە بەرپرسیارەتیی گەورەی بەدەستەوەیە. ئەگەر کاری گەورە کەوتۆتە سەر شانی کەسێکو بەڕێوەی دەبا, دیارە لێی دەزانێو بەرپرسیارەتیی گەورەتریش]ی[لە بەرانبەر ئەو ئەرکەدا هەیە.

دڵنیابە برا کوردەکەت هەر چاکترە؛ دوژمن کینەی لە دڵەو ئەگەر من بەرپرسیاریەتیی گەورەم لە سەرشانی نەبوایە, ئێستا لەژێر داری سێدارەدا ڕانەدەوەستام. بۆیە نابێ لەگەڵ یەکتریدا چاوچنۆک بن. ئەوانەی فەرمانی ئێمەیان بەجێ نەدەگەیاند, نەک هەر فەرمان جێبەجێ نەکردن, بەڵکوو بە تەواوی دوژمنایەتییان دەکردین, لەبەر ئەوەی خۆمان بە خزمەتکاری خەڵکی خۆمان دەزانی, ئێستا ئەوان لەنێو ماڵو منداڵی خۆیان,

له شیرین خەودان, بەڵام ئێمە بە ناوی خزمەتکردن بە میللەت, وا لە ژێر داری سێدارەین‌و خەریکم دوایین ساتەکانی ژیانم بەم وەسیەت نامەیە تەواو دەکەم؛ جائەگەر منیش بەرپرسیارەتی گەورەم لەسەر شان نەبووایە, ئێستا منیش وەک ئێوە لە ناو خاوخێزان‌و ماڵی خۆم لە شیرین خەودا دەبووم, ئەوەی کە ئامۆژگاریتان بۆ دوای خۆم دەکەم, ئەمەش یەکێکە لەو بەرپرسیارەتیانەی کە لەسەر شانمە, دڵنیام ئەگەر کەسێکی دیکە لە ئێوە؛ بەرپرسیارەتییەکانی منی وەئەستۆی خۆی گرتبا, ئێستا ئەو لە شوێنی من لە ژێر سێدارە دەبوو. وا من بە مەبەستی رەزایەتی خوداو بە پێی بەرپرسیارەتی سەرشانم, وەکوو کوردێکی خزمەتکاری گەل‌و لە رێگای کاری چاکدا (امر بالمعروف) ئەو چەند ئامۆژگارییەم کردن کە هیوادارم لەمەودوا عیبرەت وەربگرن‌و بە تەواوی گوێ لە ئامۆژگارییەکانم بگرن. بە هیوای خوای گەورە بەسەر دوژمنانتاندا سەرکەون.

١. باوەڕتان بە خوداو (ماجاٌ من عندالله)و پەرستنی خوداو پێغەمبەر (د.خ)و بەجێگەیاندنی ئەرکی ئایینی پتەو بێ.

٢. یەکیەتی‌و تەبایی لە نێوان خۆتاندا بپارێزن, کاری نەشیاو لە بەرانبەر یەکتردا مەکەن‌و چاوچنۆک مەبن؛ بە تایبەت لە بەرپرسیاریەتی‌و خزمەت کردندا.

٣. خوێندن‌و زانست‌و پلەی زانیاریتان بەرنە سەرەوە؛ بۆ ئەوەی کەمتر فریوی دژمنان بخۆن.

٤. باوەڕ بە دوژمنان مەکەن, بە تایبەت بە دوژمنی عەجەم, چونکە بە چەند هۆو رێگاوە عەجەم دوژمنی ئێوەیە, دوژمنی گەل‌و نیشتمان‌و ئایینتانە. مێژوو سەلماندویەتی کە بەردەوام لە کورد بە بەهانەیەو بە کەمترین تاوان دەتانکوژێ‌و لە هیچ تاوانێک بەرانبەر بە کورد دەست ناگێڕیتەوە.

٥. بۆ چەند رۆژێک ژیانی بێ قیمەتی ئەم دنیایە خۆتان مەفرۆشن بە دوژمن, چونکە دوژمن دوژمنەو جێگەی هیچ باوەڕ پێکردنێک نیە.

٦. خیانەت بە یەکتری مەکەن, نەخیانەتی سیاسی‌و نە گیانی‌و ماڵی‌و ناموسی, چونکە خیانەتکار لای خوداو مرۆڤ سووک‌و تاوانبارە, خیانەت بە رووی خیانەتکاردا دەگەڕێتەوە.

٧. ئەگەر یەکێک لە ئێوە توانی کارەکانی ئێوە بە بێ خیانەتکردن ئەنجام بدا, هاوکاری بکەن, نەوەک لە پێناوی چاوچنۆکی‌و بەخیلیدا دژی بوەستن, یان خوا نەکا لەسەری ببن بە جاسووسی بێگانە.

٨. ئەو شوێنانەی لە وەسیەتنامەکەدا نووسیومە بۆ مزگەوت و نەخۆشخانەو قوتابخانە؛ ئێوە هەمووتان داوای بکەن تا دەکرێ و سوودیان لێ وەردەگیرێ.

٩. ئێوە لە خەبات و هەوڵ و تێکۆشان مەوەستن؛ تا وەک هەموو گەلانی دیکە لە ژێر چەپۆکی دوژمنان رزگارتان دەبێ, ماڵی دنیا هیچ نیە, ئەگەر وڵاتێکو هەبێ, سەربەستی یەکو هەبێ؛ ماڵ و خاک و نیشتمانەکەو هی خۆتان بێ, ئەو کاتە هەموو شتێکتان هەیە, هەم ماڵ, هەم سەروەت, هەم دەوڵەت و ئابڕووو نیشتمانیشتان دەبێ.

١٠. من پێم وا نیە حەقی خودا نەبێ, حەقی دیکەم لەسەر بێ؛ بەڵام ئەگەر کەسێک لای وابوو, لە کەم تا زۆر شتێکی لای منە, سەروەتی زۆرم جێ هێشتوە, با بچێ لە واریسانم داوا بکاو وەری بگرێتەوە.

تا ئێوە یەکتر نەگرن, سەرناکەون؛ زوڵم و زۆر لە یەک مەکەن, چونکە خوا زۆر زوو زاڵم لەبەین دەباو نابوودی دەکا, ئەوە بەڵێنی خواوەندە بێکەم و زیاد, زاڵم دەڕووخێ و نابوود دەبێ, خوا تۆڵەی زوڵمی لێ دەکاتەوە.

هیوادارم ئەوانە لەگوێ بگرن و خوا سەرکەوتووتان بکا بەسەر دوژمناندا, وەک سەعدی فەرموویەتی:

مراد ما نصیحت بود و گفتیم

حوالت باخدا کردیم و رفتیم

خزمەتگوزاری گەل و نیشتمان

قازی محەممەد

وەرگێڕاو لە کتێبی "سەرۆک کۆماری کورد لەبەردەم دادگای ئێراندا"

بەرهەڤکردنی بەدرەدین ساڵح